

Dr. Emin GİTMEZ

**VERİ KORUMA, ALGORİTMİK KARARLAR
VE DİJİTAL İDARE**

**Bilişim ve Teknoloji Hukuku Perspektifinden Bütünleşik
Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (BSYBS)**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL YARDIMLARIN DİJİTALLEŞMESİ VE DİJİTAL İDARE YAPISINDA BÜTÜNLEŞİK SOSYAL YARDIM BİLGİ SİSTEMİNİN (BSYBS) HUKUKİ KONUMU

1. Sosyal Risk Kavramı ve Sosyal Yardımın Sosyal Haklar İçerisindeki Yeri	9
1.1. Anayasada Yer Alan Temel Hükümler Bağlamında Devletin Sosyal Yardım Ödevi.....	14
2. Dijital Refah Devleti Kuramı ve Dijital Yönetişim Paradigmaları	17
2.1. Algoritmik Yönetimsellik ve Sosyal Yardım Öznesinin Dönüşümü	21
3. Dijital Etik İlkeleri Işığında Sosyal Yardım Süreçleri ve İnsan Onuru Kavramı	24
4. Dijital İdare Ortamında Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin (BSYBS) Pozitif Hukuki Altyapısı	30
4.1. BSYBS'nin Kurumsal Yapısı ve Mevzuat Dayanakları	35
4.2. İdarenin Kanuniliği İlkesi ve Normlar Hiyerarşisi Çerçevesinde BSYBS.....	41
5. Kamu Kurumları Arasındaki Veri Paylaşım Protokollerinin Hukuki Niteliği	45
5.1. KVKK Çerçevesinde Veri Paylaşımının Hukuki Dayanağı	50

5.2.BSYBS'nin Kamusal Düzenleyici Teknoloji (RegTech) Olarak Değerlendirilmesi	54
---	----

İKİNCİ BÖLÜM
BÜTÜNLEŞİK SOSYAL YARDIM
SİSTEMLERİNDE BÜYÜK VERİ
YÖNETİŞİMİ VE KİŞİSEL VERİLERİN
KORUNMASI

1. Büyük Veri, Veri Analitiği ve Veri İşleme İlkeleri Açısından BSYBS	59
1.1. Veri Doğruluğu, Bağlamsal Yanılgı ve Kayıtlı Gerçeklik Sorunu	64
2. Verilerin Tek Bir Kamusal Merkezde Yoğunlaşmasının Önlenmesi ve Veri Egemenliği	67
3. Amaçla Sınırlılık, Ölçülülük ve Veri Minimizasyonu İlkelerinin Kamu Yardımları Alanında Uygulanması.....	76
3.1. Toplanabildiği Kadar Veriden Gerektiği Kadar Veriye, Veri Minimizasyonu	82
4. Sosyal Yardım Sistemlerinde Profillemeye, Veri Güvenliği ve İlgili Kişinin Hakları.....	87
5. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Entegre Kurumlar Arası Geçişkenlik Sınırları	91
5.1. Kurumlar Arası Birlikte Çalışabilirliğin Dört Boyutu: Hukuki, Organizasyonel, Anlamsal ve Teknik Boyut	92
6. Dijital Kamusal Alanda Aydınlatma Yükümlülüğü, Açık Rıza Paradoksu, Veri İmha ve Saklama Politikaları	98
6.1. Muhtaçlık İlişkisinde Rıza Ne Kadar Özgürdür?	100
6.2. Yoksulluk Verisi Ne Zamana Kadar İhtiyaç Duyulamaz Hâle Gelir?	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA DİJİTAL
REFAH DEVLETİ UYGULAMALARI VE
BSYBS İLE KARŞILAŞTIRILMASI

1. Hollanda'nın Otomatik Risk Analiz Sistemi SyRI Vakası 111
 - 1.1.SyRI Kararından BSYBS İçin Çıkarılacak Dersler Nelerdir?..... 119
2. İngiltere'deki Universal Credit Sistemindeki Algoritmik Gecikmelerin ve ABD'deki Eyalet Bazlı Sosyal Yardım Yazılımlarının Yarattığı Hak Kayıplarının Hukuki Analizi 122
3. Algoritmik Hatanın Otomatik Yaptırıma Dönüşmesi-Michigan MiDAS Deneyimi 128
4. Dijital Kamu Hizmetinde Özelleştirme ve Sorumluluğun Dağılması- Indiana-IBM Deneyimi 131
5. Birleşmiş Milletler Perspektifinden Dijital Refah Devleti Kavramının Kurumsallaşması ve Yapısal Riskleri 132
 - 5.1.BM Kriterleri Merceğinden BSYBS 136
6. Karşılaştırmalı Hukukta Görülen Vakaların BSYBS Açısından Değerlendirilmesi..... 138

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SİSTEMİN ALGORİTMİK YAPISI, YAPAY
ZEKA REGÜLASYONLARI VE İDARİ
İŞLEM TEORİSİ

1. BSYBS İçinde Otomatik Karar Verme Mekanizmaları ve Puanlama Algoritmalarının İdari İşlem Niteliği..... 147
2. Sosyal Yardımların Tahsisinde Algoritmik Kararlar ve İdari İşlem Teorisi Açısından BSYBS'nin Hukuki Niteliği 152
3. Avrupa Birliği Yapay Zeka Tüzüğü (AI Act) Kapsamında Kamu Hizmetlerine Erişimde Kullanılan Sistemler ve Yüksek Risk Sınıflandırması 155

4. AB Yapay Zekâ Tüzüğü Standartlarının Türk Kamu Bilişim Altyapısına Olası Etkileri.....	165
5. Algoritmik Kararlar Karşısında İdari İşlemin Unsurları ve Temel Haklar	172
6. İdari İşlemin Gerekçesi İlkesi Açısından “Kara Kutu” Sorunu ve Açıklanabilir Yapay Zekâ Zorunluluğu	182
7. Algoritmik Ayrımcılık ve Eşitlik İlkesi Açısından Algoritmaların Yargısal Denetimi	191

BEŞİNCİ BÖLÜM

HUKUK TASARIMI (LEGAL DESIGN), ARABİRİM MANİPÜLASYONLARI VE SİBER GÜVENLİK HUKUKU YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Legal Design (Hukuk Tasarımı) Perspektifinden Kırılğan Grupların Hak Arama Hürriyeti ve Kamu Hizmetine Erişim Hakkı. 197	
1.1. Hukuk Tasarımının BSYBS Arayüzüne Somut Uygulanışı	203
2. Kamu Bilişim Sistemlerinde Manipülatif Arayüz Tasarımları ve İdari Hile ile Hizmet Kusuru Açısından Değerlendirilmesi	208
3. “Dijital İdari Hile” Kavramında İrade Fesadı, Sebep Unsuru ve Yetki Saptırması	213
4. Türkiye’de Siber Güvenlik Ulusal Mevzuatı ve Kurumsal Siber Güvenlik Çerçevesi	217
4.1. BSYBS’nin Siber Güvenlik Hukuku Boyutu ve İdarenin Sorumluluğu.....	224
4.2. Sisteme Yönelik Siber Saldırıları veya Altyapı Çökmeleri Durumunda Devletin Hizmet Kusuru.....	228
4.3. BSYBS’de Siber Saldırılarından Kaynaklı Tazminat Sorumluluğu ve Yargı Süreci	234

ALTINCI BÖLÜM
BLOKZİNCİR VE ALGORİTMİK DENETİM
TABANLI REFORM ÖNERİLERİ VE İDARİ
TEŞKİLATIN DÖNÜŞÜMÜ

1. Akıllı Sözleşmeler Vasıtasıyla Sosyal Yardımların Otomasyonu.....	239
1.1.Kodun Katılığı ve Sosyal Yardım Hukukunda Bağlamsal Adalet Sorunu	244
1.2.Blokzincirin Değiştirilemezlik Özelliğinin İdarenin Hesap Verebilirlik, Şeffaflık ve İdari Yargıdaki İspat Hukuku Açısından Doğuracağı Sonuçlar	248
1.3.Blokzincir Tabanlı Dağıtımda Kamu Kaynaklarının Tahsisinde Kamu Zararı ve Sebepsiz Zenginleşmenin Önlenmesi	258
1.4.Blokzincir Teknolojisinin Doğal Teknik Yapısı ile KVKK Arasında Çatışma	265
2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV) Mütevelli Heyeti Reformu ve Taşra Personelinin “Dijital Sosyal İnceleme Uzmanlığı” Kadrosuna Dönüştürülmesi	269
3. Kamusal Algoritmaların Bağımsız Denetimi ve Algoritmik Etki Değerlendirmesi	274
4. Algoritmik İşlemlere Karşı Açılan Davalarda İspat Külfetinin Yer Değiştirmesi ve “Kod Keşfi” Müessesesi	280
SONUÇ	287
KAYNAKÇA.....	293